

2011 - ΕΤΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Ὁ μπαρμπα - Ἀλέξανδρος
τῆς Ἑλλάδας
καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας

Ἀφιέρωμα στὸν Ἀλέξανδρον Παπαδιαμάντην (ιβ')

Ὁ γάμος τοῦ Καραχμέτη*

Οκαπετὰν πασὰς με τὴν ἀρμάδα κατέπλευσε καὶ ἄραξε, ἀνάμεσα στὸν Μέγαν Γιαλὸν κι εἰς τὸν Μικρὸν Γιαλόν. Καράβια ἐγέμισε ὁ τόπος ὁ ὑγρός, ἐμαύρισε ὄλ' ἡ θάλασσα. Ἄλλα ἔρριψαν ἄγκυραν ἀπὸ τὰ Λεχώνια, καὶ περὶ τὴν ἀκτὴν τοῦ Κουρούπη, κι ὡς τὰ νησιά τοῦ Καστριοῦ, τὰ λευκὰ καὶ πετρώδη πέραν, κι ἄλλα, τὰ μικρότερα σκάφη, ὠρμίσθησαν εἰς τὸν Ἄϊ-Σώστην, ἀκτὴν, ὅπου ὁ τόπος ἦτο ἡμερώτερος, εἰς τὸ ἀπάγγιο, ὅπου ἦτο περισσοτέρα σκέπη καὶ νηνεμία· δὲν ἐφύσα μελτέμια τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, τέλη Ἰουνίου· ἦτο γαλήνη· ἀλλὰ καὶ ἂν ἔπαιρνε μελτέμι εἰς τὴν δυτικοβόρειον ἀκτὴν ἐκεῖνην, δὲν θὰ ἔπιανε καὶ πολὺ.

Ἦτο ὅλος ἀλίμενος, ὄνειρώδης τόπος, θεσπέσιον πέλαγος, τὸ κράτος τοῦ Βορρά. Τὰ κύματα ἐδολιχοδρομοῦσαν, ὅλην τὴν ἡμέραν, ἀπὸ ὄρθρου βαθέος μέχρι δειλινοῦ —εἰς ὅλην τὴν Βόρειον Ἄσπρην θάλασσαν, ἀνάμεσα στὰ Μπογάζια καὶ τὸν Ὀλυμπον, τὸν Ἄθωνα καὶ τὸ Γριπονήσι, καὶ κοντὰ τὸ βράδυ μόλις ἔφθαναν εἰς τὸ τέρμα διὰ νὰ ξεσπάσουν καὶ ἀναπαυθοῦν στὸ Κάστρο τοῦ Βορριά.

Κόσμος καὶ κόσμος, δηλαδὴ οἱ χίλιοι τόσοι κάτοικοι τοῦ Καστριοῦ, γυναῖκες, γέροντες καὶ παιδιά, ἐμαζώχθησαν κατὰ τὸ βράδυ στῆς Ἀναγκιάς τὸ κανόνι, στὸ ὑψηλότερον βόρειον μέρος τοῦ Καστριοῦ, κι ἐγνάντευαν, ἐγνάντευαν ἀπλήστως, τὸ τέρας ὅπου εἶχεν ἔλθει —τόσα πελώρια σκάφη, τρικάταρτα, με δύο καὶ τρεῖς κουβέρτες, κι εἶχεν ἀράξει, κατ' εὐδοκίαν τοῦ ἀπίστου σκυλιοῦ-Σουλτάνου, τοῦ

αὐθέντου μας, εἰς τὰ πετρώδη (πετροκάβουρα) νησιά τοῦ Κουρούπη, ὅπου ἑκατοικοῦσαν τόσα δαιμόνια καὶ φαντάσματα.

Δύο τρεῖς βαρκοῦλες, ἐπειδὴ ἦσαν δύο τρία πτωχὰ μαγαζιά κάτω στὴν ὑγρὰν ἄμμον, ὅπου ἦτο μετὰ εἰς τοὺς βράχους τοὺς χερσαίους καὶ τοὺς θαλασσίους, ὅπου κατέβαιναν καλλικαντζοῦνες κι ἐφάνταζαν ὡς χῆραι γυναῖκες μοιρολογίστρες ἐπάνω στὰ γκρίφια —καὶ τὰ λαλαρίδια τοῦ γυαλοῦ, κόκκινα, βυσσινιά, ρόδινα, γαλάζια, (βιολετένια) ἐκυλίωντο λὶ λὶ λί, λὰ λά, δῶρα τῆς θαλασσίας νεράϊδας, ἀτίμητα, γλυκὰ ἀθύρματα τῶν παιδιῶν, στὴν ἄκραν τοῦ γυαλοῦ καὶ τῆς ἄμμου.— Ἐκεῖθεν ἀπετόλμησαν δύο-τρεῖς βαρκοῦλες κι ἐπλευσαν μὲ τὰ κουπιὰ ἐπάνω ἕως τὰς πλευρὰς τοῦ θαλασσίου κήτους, καὶ περιέπλεον μακρόθεν τὸ θεῖον κύμα. Κι οἱ ναῦται ἀπὸ τὴν κουβέρτα τοὺς ἔκραζαν ἑλληνιστί, —Ἐλᾶτε, ἐλᾶτε!— ἀλλὰ τὰ παιδιά, οἱ κωπηλάται, δὲν ἐτολμοῦσαν (ἐπειδὴ ἐκεῖ ἐμπρὸς εἰς τὰ νησιά, κι ἀντίκρου στὸ κάστρο, εἶχεν ἀράξει ἡ ναυαρχίς)· διότι τὸ ἐν πέμπτον περίπου ἐκ τοῦ πληρώματος ὕστερ' ἀπὸ Τούρκους, Αἰγυπτίους, Ἄραβας, Βαρβαρέζους, Τουνεζηνοὺς καὶ Ἀλγερίνους, ἦσαν τὰ συνήθη ἀγήματα τῶν Χριστιανῶν —Ἵδραῖοι περὶ τοὺς 150, καὶ ἄλλοι τόσοι ὁμοῦ Σπετσιῶται, Ψαριανοί, Κασιῶται, ἄλλοι Σποραδίται, κι ὀλίγιστοι ἀπ' ἄλλας νήσους. Καὶ ὁ πρῶτος πὺ ἐπεσκεφθῆ ἐπισήμως τὸν καπετὰν-πασὰν ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος ἦτον ὁ πρῶτος προεστὼς τοῦ χωρίου, ὁ Κουμπῆς Νικολάου, παλαιὸς γνώριμός του.

Εἶχεν ὁ ναύαρχος Ἀχμέτης ἐπὶ τοῦ πλοίου γραμματικὸν Φαναριώτην, εἰς δυσμένειαν περιπεσόντα, ἐκ τῆς οἰκογενείας τοῦ Μ. Ὁ στόλαρχος τὸν εἶχεν ὑποχρεώσει ν' ἀλλάξῃ τ' ὄνομά του, καὶ τὸν προσέλαβε κρύβδην ὡς γραμματέα. Ὁ ἔξυπνος Γραικὸς ἦτο, ὡς εἰκός, πολὺ ἀφωσιωμένος εἰς τὸν ἀφέντην του, ὅσον πᾶς τις εἰς τὴν θέσιν του ὀφείλει νὰ εἶναι.

.....

Ὁ Κουμπῆς Νικολάου, μαῦρος, ρωμαλέος, ἐπιβλητικὸς μὲ τὸ τσιμπούκι, μὲ τὰς κινητὰς μακρὰς χειρίδας, καὶ μὲ τὰ τσόχινα ἀνωβράκια του, προῆδρευε συνήθως εἰς τὸ Κιόσκι, δίπλα στὴν Μεγάλην Στέρναν, κι ἀντίκρου στὸ τζαμί· ἐκεῖ ἦτο εἷς Τούρκος τσαούσης, στὸ διπλανὸν κονάκι, διὰ τὸν τύπον —ὅπου συνηθροίζοντο συνήθως οἱ προεστοί. Διελέγοντο, ἐσυμβουλευόντο, κι ὑπερίσχυε συνήθως ἡ γνώμη τοῦ ζωηροτέρου, ὅστις εἶχεν ἐκάστοτε ἀρκετὸν σθένος, ὥστε νὰ πειθαναγκάζῃ τοὺς ἄλλους. Τὸ χάρισμα αὐτὸ τὸ εἶχεν εἰς μέγαν βαθμὸν

ὁ Κουμπής. Μελαψός, στιβαρός, ἀπότομος, ἐνόει νὰ γίνεται ὅπως αὐτὸς ἤθελε. Καὶ ἐγένετο σχεδὸν πάντοτε. Διότι, ἂν καὶ δὲν ἐδέχετο ὁ χαρακτήρ του τὴν κολακείαν, ἀλλ' ἦτο ἀπλοῦς καὶ εὐθύτατος, τὰ εἶχε καλὰ μὲ τοὺς Ἀγάδες.

Ἐν τούτοις, κατ' οἶκον εἶχε διαφόρους πειρασμοὺς ὁ Κουμπής. Τὴν χρονίαν ἐκείνην εἶχε κολλήσει στὸν νοῦν τοῦ Κουμπῆ, ὅτι ἔπρεπε νὰ χωρίσῃ τὴν γυναῖκα του, ἐπειδὴ ὕστερ' ἀπὸ 15 χρόνων συζυγίαν δὲν τοῦ εἶχε κάμει παιδί. Ὁ Κουμπής δὲν ἐνόει νὰ ἔχῃ παλλακίδα –«πόρνοὺς καὶ μοιχοὺς κρινεὶ ὁ Θεός». Αὐτὸ τὸ ρητὸν σχεδὸν μόνον ἀπ' ὄλην τὴν Γραφήν ἤξευρεν. Ἀλλὰ πῶς νὰ υἰοθετήσῃ ξένον γέννημα (ξένο κριάς νὰ μὴ θρέψῃς, ἔλεγε, χυδαία τις παροιμία); Διὰ νὰ τὸν βλασφημοῦν τ' ἀνίψια μετὰ τὸν θάνατό του, ἐπειδὴ θὰ τοὺς ἀνεκλήρωνεν; Ἡ πῶς ν' ἀφήσῃ τὸ βίό του σ' ὄλους αὐτούς, ὁποῦ θὰ ἐμάλω-ναν μετὰ τὴν τελευτήν του, ποῖος νὰ πάρῃ τὰ πλειότερα, καὶ ἴσως θὰ ἀστοχοῦσαν νὰ τοῦ κάμουν τὰ ψυχικὰ— καὶ πάλιν αὐτὸ θὰ ἦτο κατάρα καὶ βάρος εἰς τὴν ψυχὴν του; Καλὰ εἶπεν ὁ Κύριος: «Πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου, καὶ διάδος πτωχοῖς». Ἀλλὰ κι οἱ καλόγεροι, δι' οὓς φαίνεται νὰ τὸ εἶπε, κι αὐτοὶ περιμένουν πότε νὰ πωλήσῃ ἄλλος τὰ ὑπάρχοντά του, ἢ καὶ νὰ τοὺς τὰ χαρίσῃ, διὰ νὰ ἔχουν νὰ τρῶνε, ἀλλὰ καὶ διεκδικοῦν λυσσωδῶς «τὰ κτήματα τῆς Μονῆς», διὰ νὰ τρῶῃ ὀρφοὺς καὶ γουρουνόπουλα ὁ Δεσπότης, ὁ Πίτροπος, ὁ Βοΐβοντας, ὁ γραμματικὸς καὶ τόσοι ἄλλοι.

Ἀνάγκη πᾶσα νὰ τραβήξῃ τις τὸ σκοινί του —νὰ βαστήσῃ τὸν ζυγὸν του, νὰ μεταφέρῃ τὸ φορτίον του. Ὁ κυρ-Κουμπής, ἐνῶ κατὰ τὰ ἄλλα ἦτο τόσοσιν αὐστηρὸς ἄνθρωπος, εἶχε κι αὐτὸς μίαν ἀδυναμίαν· ἐπόθει νὰ ἔχῃ μικρὸν νινί, χαριτωμένον, ἀγγελικὸν πλάσμα, διὰ νὰ τὸ χορεύῃ στὰ γόνατά του. Ἡ Σεραινῶ ἦτο σαράντα χρόνων, καὶ μετὰ τόσα χρόνια, 15 περίπου, δὲν ἐγέννησε τίποτε. «Οὔτε παιδί, οὔτε κουτάβι, οὔτε κλουῦθο». Αὐτὸς ἦτο πενητηκοντούτης ὡς ἔγγιστα. Ἡ Λουλούδα ἢ ἀντικρυνή του ἦτο μόλις τριάντα χρόνων ἴσως —ώραία, ροδόπλαστος, σεμνή, ταπεινή, πτωχὴ καὶ ἄμεμπτος, ἀπροστάτευτη καὶ πεντάρφανη. Ἐνα μόνον θεῖον εἶχε, κι ἐκεῖνος δὲν ἦτο ἰκανὸς νὰ τὴν προστατεύσῃ.

Ἐσκέφθη νὰ τὴν ἀπαγάγῃ, καὶ νὰ δωροφορήσῃ ἕναν παπᾶν, ἢ καὶ νὰ τὸν βιάσῃ μὲ φοβέραν —ἐπειδὴ ἦτο γνωστὸν ὅτι τὰ εἶχε καλὰ μὲ τοὺς Τούρκους— νὰ τοὺς στεφανώσῃ. Καὶ τὸ πρῶτον στεφάνι τί θὰ ἐγένετο; Αὐτὸς δὲν εἶχεν ἀτιμάσει τὸ στεφάνι, οὔτε ἡ συμβία του.

«Πόρνους καὶ μοιχούς...». Θὰ τὸ ἔκαμνε μόνον διὰ ν' ἀποκτήσῃ, ἂν θέλῃ ὁ Θεός, κληρονόμον. Ὅταν, τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, συνέβη νὰ καταπλεύσῃ ὁ πασὰς μὲ τὴν ἀρμάδα, ὁ Κουμπῆς τὸ ἀπεφάσισε.

Κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὴν ναυαρχίδα συνωμίλησε μίαν ὥραν μετὰ τοῦ Ἀχμέτη-πασᾶ. Τί τοῦ εἶπε; Φαίνεται, ὁ Κουμπῆς τοῦ ἐζήτησεν ἐκδούλευσιν, καὶ ὁ Τοῦρκος ναύαρχος τοῦ ὑπεσχέθη.

Τὸ βράδυ, ὅταν ἐνύχτωσεν, ὁ Κουμπῆς εἶχεν ἀρματώσει μίαν σκαμπαβίαν μὲ ἕξ κουπία. Τοὺς δύο ἐκ τῶν κωπηλατῶν, ψαράδες τοῦ γιαλοῦ, ὅπου ἦσαν ἄνθρωποι του καὶ λίαν ἀφωσιωμένοι εἰς αὐτόν, τοὺς ἔπεισε ν' ἀνέλθωσι τὸν ἀνήφορον—ὑψηλόν, ἀπότομον, πετρώδη, ὅπου ἔφερον ἀπὸ τὸν Γιαλὸν εἰς τὸ Κάστρον, ὑποκάτω στὴν γέφυραν τοῦ Κάστρου, ἀπὸ ἄσχιστον ἀγριόξυλον, παρὰ τὸ χάσμα, ὅπου ἔχαινε ἀβυσσος καὶ κρημνός, ὅπου ἔπιανε πάντα ἄνθρωπον ἱλιγγος καὶ σκοτοδίνη. Τὴν γυναῖκα του τὴν Σεραϊνώ, τὴν εἶχε κράξει τὸ πρωί, καθὼς κατέβαινε ἀπὸ τὸν κρεμαστὸν σοφάν, ὅπου εἶχε κοιμηθῆ, κι ἐφόρεσε τὰ πανωβράκια, μὲ τὰς κεντητὰς βρακοζώνας καὶ τὰ πλατέα μανίκια, κι ἔπινε τὸ πρωινὸν σερμπέτι του. Διότι μόλις εἶχεν εἰσαχθῆ τότε εἰς τὸν τόπον ὁ καφέξ. Τὸν εἶχε φέρει πρῶτος ὁ κυρ-Ἀλεξανδράκης ὁ Λογοθέτης, ἄλλος προεστὼς κι αὐτός, ἐμπορευόμενος ἀπὸ τὴν Μολδοβλαχίαν, κι ὁ κυρ-Κουμπῆς, ἐπειδὴ δὲν ἦτο εὐκολος νεωτεριστὴς εἰς ὅλα τ' ἄλλα—μόνον εἰς τὸν γάμον ἔθελεν, ὄχι νὰ νεωτερίσῃ, ἀλλὰ νὰ πραξικοπήσῃ, καὶ δώσῃ κακὸν παράδειγμα—δὲν τὸν εἶχε συνηθίσει ἀκόμη. Ἐκραξε τὴν γυναῖκα καὶ τῆς εἶπε:

—Τ' ἀκοῦς, Κουμπίνα; Τὸ βράδυ, σὰν σουρουπώσῃ, νὰ πᾶς ν' ἀνάψῃς τὰ καντήλια τ' Αἰ-Προκοπίου, κάτω στὸ ρέμα. Τὸ ἔχω τάξιμο ἀπὸ καιρό. Μεθαύριο εἶναι ἡ μνήμη του, κι αὔριο δὲν θὰ πάρῃς εὐκολὰ ἀράδα, θὰ κουβαλήσουν χίλια λαδικά. Πάρε μαζί σου καὶ τὴν φτωχὴ γειτόνισσά μας τὴν Λελούδα, ἐπειδὴ καὶ εἶναι κι αὐτὴ ἀνέβγαλτη, καὶ δὲν ἔχει ἄλλη παρηγοριὰ ἀπὸ σένα, πὸν θὰ εἶναι μοναξιά, νὰ πᾶτε ν' ἀνάψετε τὰ καντήλια, νὰ σεργιανίσετε κι ὅλας.

—Ἄκουσε νὰ σοῦ πῶ, νᾶχω καὶ τὸ συμπάθιο Κουμπῆ, ἀπῆντησε τὸ Σεραϊνώ. Ἡ Λελούδα εἶναι, ὅπως εἶπες, ἀνέβγαλτη, καὶ τώρα εἶναι ἐδῶ ἡ ἀρμάδα. Ποιὸς ξέρει, ἂν δὲν βγοῦν οἱ Τουρκαλάδες ὄξω στὴ στεριά, νὰ πάρουν ἀράδα τὶς ἀβραγιῆς καὶ τὰ χωράφια. Ἡ Λελούδα θὰ φοβᾶται νάρθη μαζί μου.

—Ἄκους τί σ' λέω, Κουμπίνα; Ἐσὺ νὰ τὴν καταφέρῃς, νάρθη μαζί σου. Καὶ ποιὸς μπορεῖ νὰ σᾶς πειράξῃ, χριστιανὸς ἢ Τοῦρκος ἢ ἄλλος,

ὡς εἶναι καὶ διάβολος μὲ τὰ κέρατα; Δὲν ξέρεις ὅτι τᾶχω καλὰ μ' τσ' ἀγάδες; Ἔχουν ἄλλοι ἀπὸ μένα ἐδῶ στὸ χωριὸ κόνσολα κι ἀποκούμπι; Ἐγὼ εἶμ' ἐδῶ. Ποιὸς θ' ἀποκοτήση νὰ σᾶς πειράξῃ;

Ἡ Κουμπίνα, ἂν καὶ δὲν ἠμπόρεσε νὰ καταδαμάσῃ τὴν ἀλλόκοτον ὑποψίαν ποῦ τῆς ἤλθε στὸν λογισμόν, συνεμορφώθη μὲ τὴν παραγγελίαν τοῦ συζύγου της. Ἦτο ἀπλῆ καὶ δὲν ἐπονηρεύετο. «Ἡ δὲ γυνὴ ἕνα φοβεῖται, τὸν ἄνδρα». Τῆς γίδας τὰ κέρατα εἶναι κυρτά, εἰς σημεῖον ὑποταγῆς, φαίνεται, εἰς τὸν ὑπικέρατον τράγον. Τῆς κότας ἡ λοφιὰ εἶναι ἀμαυρὰ καὶ ταπεινὴ, καὶ τοῦ πετεινοῦ εἶναι κόκκινη, ὑψηλὴ καὶ ἐξηρμένη, καὶ ὅλον τὸ σῶμα του μὲ ὑψηλὰ σκέλη ἀνωρθωμένον. Παντοῦ ἡ ὑποταγὴ τῆς θηλείας εἰς τὸν ἄρρενα.

Ἡ φτωχὴ Λελούδα, ἅμα εἶδε τὴν πρώτην ἀρχόντισσαν τοῦ χωριοῦ καὶ τὴν παρεκάλεσε νὰ ὑπάγῃ μαζύ της εἰς βραχειῖαν ἐκδρομὴν ἔξω τοῦ Κάστρου, ἐπειδὴ ἠσθάνετο κι αὐτὴ ὑπολανθάνουσάν τινα ἀνάγκην ν' ἀλλάξῃ τὸν ἀέρα, ὕστερ' ἀπὸ πολλοὺς μῆνας ὅπου δὲν εἶχεν ἐξέλθει ἀπὸ τὸ ταπεινὸν καλύβι της, ἐπέισθη. Ἡ Κουμπίνα τῆς εἶπεν, ὅτι δὲν εἶχον νὰ φοβηθοῦν τοὺς Τούρκους, καθότι μέσα στὰ καράβια ἦσαν καὶ πολλοὶ ναῦται χριστιανοί, Ὑδραῖοι καὶ ἄλλοι κι ἂν θὰ ἔβγαιναν καὶ Τούρκοι, ὅπου δὲν ἦτο πιθανὸν νὰ ἔβγουν, διότι ἅμα θὰ ἐφουοῦσε καιρός, στὸ ἀμπαγιέρι, εὐθὺς ἡ ἀρμάδα θὰ ἔφευγε. Ἀλλὰ κι ἂν ἐξακολουθοῦσε ἀκόμη μπονάτσα, κι ἂν ἔβγαιναν Τούρκοι, ὁ Κουμπῆς ἔκοβε τὸ σπαθί του, καὶ τὰ εἶχε καλὰ μὲ τοὺς ἀγάδες, «γιὰ τὸ καλὸ τῆς χριστιανωσύνης», καὶ δὲν ἐτολμοῦσαν νὰ πειράξουν ἄνθρωπον. Ἡ Λελούδα ἐφόρεσε ἕνα πουκάμισο κόκκινο, κεντητὸν μὲ μετάξι, ἕνα ὠραῖο φουστάνι «μόρικο», ποῦ ἔκανε νερὰ-νερὰ -(δὲν ἐτόλμα ποτέ της νὰ ἐλπίσῃ, ὅτι θὰ ἐγίνετο νύφη, ἂν καὶ εἶχε χρυσοῦφанта ποδογύρια καὶ ἀργυρὰ τσαπράκια χρυσοποίκιλτα στὴν κασέλα της), ἐπῆρε τὸ καλαθάκι της, ἔβαλε τὸ λαδικὸ μέσα, καὶ τρία κηριά, κι ὀλίγο λιβάνι στὸ χαρτί- ἀκόμη καὶ μικρὸ προσφάγι, ψωμὶ κι ἐλιές, ἐπειδὴ ἦτο Παρασκευή, καὶ ἀκολούθησε τὴν Κουμπίναν.

Ὁ Κουμπῆς ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ὑπάγει πρὸς συνάντησιν τοῦ παπα-Σταμέλου, ἐνοριτοῦ του, ἐφημερεύοντος εἰς τὸν ναὸν τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ εἶπε·

—Τὸ βράδου-βράδου, νὰ πάρῃς τὸ πετραχήλι σου, καὶ τὸ ἀγιασματάρι· θὰ πᾶμε μαζύ, γιὰ νὰ ψάλῃς ἀγιασμὸ στὴ φεργάδα.

‘Ο παπὰς τὸν ἐκοίταξε μὲ ἀπορίαν.

–Μὴ σοῦ φαίνεται παράξενο. Εἶναι τόσοι χριστιανοὶ μὲς στὰ καράβια. ‘Ο γραμματικὸς τοῦ καπετὰν-πασᾶ εἶναι χριστιανός, ὁμοεθνῆς μας, ὁ λοστρόμος χριστιανός, σ’ ὅλα τὰ καράβια εἶναι ἀσκέρι χριστιανοί. Στὴ φεργάδα εἶναι τὸ ἓνα τρίτο. ‘Ο ἴδιος ὁ πασὰς σέβεται τὰ θεῖα, κι ἐπικαλεῖται τὸν Ἁϊ-Γιώργη, τὸν Ἁϊ-Δημήτρη, καὶ τὴν Μεριεμ-Ἀνὰ (τὴν Παναγίαν). Πάρε κι ἓνα Τετραβάγγελο μαζί σου, γιατί θὰ χρειασθῆ, θαρρῶ, νὰ διαβάσης ὀλίγα κεφάλαια στὸ λοστρόμο, πὸ εἶναι ἄρρωστος ἀπὸ μελαγχολία, καὶ δὲν ξέρει τί ἔχει.

‘Ο ἱερεὺς τὸν ἤκουε σύννους. ‘Ο Κουμπῆς ἐξηκολούθησεν·

–Ἄν θέλῃς, παπά μου. Σ’ ἐπροτίμησα ὡς ἐνοριτῆ μου. Ἄν δὲν θέλῃς, θὰ προσκαλέσω τὸν παπα-Φραγκούλη, τὸν σύντροφόν σου στὸν Χριστό, ἢ τὸν παπα-Δανιέλο ἀπ’ τὸν Ἁϊ-Νικόλα. Μὴ φοβᾶσαι τίποτε, παπά μου· ἔχω ὀρισμὸν ἀπ’ τὸν Ἀχμέτ-πασά. Θὰ πάρῃς γιὰ τὸν κόπον σου ἓνα σελήμι (τάλληρον), καὶ παραπάνω. Ἄλλιωῶς, θὰ θυμώσῃ ὁ πασὰς μ’ ἐμένα, καὶ μὲ σᾶς τοὺς παπάδες, πὼς δὲν τοῦ ἔκαμα τὸν λόγον του.

Τὴν ὥραν πὸ ἐβγαίνουν ἡ Κουμπίνα κι ἡ Λελούδα ἀπὸ τὸν Ἅγιον Προκόπιον, ὅπου εἶχον ἀνάψει τὰ κανδήλια, εἶχε σουρουπώσει πλέον, καὶ σκότος ἤρχισε ν’ ἀπλώνεται εἰς ὅλην τὴν κρημνάδα αὐτὴν. Μακρὰν, πρὸς δυσμὰς, ἐφαίνοντο φῶτα εἰς τὸν ναῖσκον τῆς Ἁγίας Κυριακῆς, ὅπου θὰ εἶχεν ἀρχίσει ὡς ἔγγιστα ἡ ἀγρυπνία. Αἱ δύο γυναῖκες εἶχον ἐπισκεφθῆ πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου τὸ παρεκκλήσι καὶ κατόπιν εἶχον μεταβῆ εἰς τὸν Ἅγιον Προκόπιον.

Τὸ μονοπάτι ἐκατηφόριζε ἀποτόμως πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, καθὼς ἐξῆλθον ἀπὸ τὸν ναῖσκον τοῦ Ἁγίου κι ἐβγαίνουν ἐγγύτατα εἰς τὸν αἰγιαλόν. Εἶτα ἀνήρχετο πάλιν, κι ἀνηφόριζε πλαγινὰ βαθμηδὸν βαῖνον πρὸς τὴν εἴσοδον τοῦ Καστριοῦ, εἰς τὴν γέφυραν. Ἐκεῖ πὸ ἐπατοῦσαν αἱ δύο γυναῖκες, εἰς τὸ παρδαλὸν σκότος, ἦτο ἄκρα μοναξιά, δὲν ἐφαίνετο ψυχὴ ζῶσα.

Ἦ, καλλίτερον νὰ μὴν ἦτο ψυχὴ ζῶσα τὴν ὥραν ἐκείνην, διὰ τὴν Κουμπίναν, καὶ διὰ τὴν Λελούδαν –τὴν τρομάρα πὸ πῆραν αἱ δύο γυναῖκες!– εἰς τὸ μέρος αὐτό. Δύο ἄνθρωποι, κρυμμένοι ὀπισθεν βράχου, εἰς τὸν ὄχθον τοῦ δρόμου, ὠμίλησαν ἑλληνιστί·

–Σταθῆτε! Μὴ φοβᾶσθε...

–Ἦχ! Τί εἶναι; Ἦχ! Θέ μου, Ἁϊ-Προκόπη μου. Ἦχ! Παναγία μου!

Πρὶν ἀρθρώσωσι δευτέραν λέξιν, τρίτος ἐξ ὀπισθεν τοῦ βράχου προέκυπεν ὁ Κουμπής.

—Μὴ φοβᾶσαι, ἀθώα Λελούδα! Κουμπίνα, νὰ πᾶς στὸ σπίτι σου. Ἔλα μαζί μας, Λελούδα.

—Νά' ρθῆ; Ποῦ νά' ρθῆ; Σὲ καλό σου, Κουμπή, ἐτόλμησε νὰ ψελλίσῃ ἡ Κουμπίνα.

—Σύρε στὸ σπίτι σου, Κουμπίνα, ἐπανελάβεν ὁ σύζυγός της. Λελούδα, ἔλα, θὰ πᾶμε στὴν φεργάδα.

—Στὴν φεργάδα! ἐπανελάβεν ὡς ἠχῶ ἡ Κουμπίνα.

Ὁ Κουμπής, διὰ νὰ μὴ τρομάξουν πάρα πολὺ αἱ δύο γυναῖκες, εἶχε σκεφθῆ, ὅτι προκριώτερον θὰ ἦτο νὰ λάβῃ αὐτὸς μέρος εἰς τὴν σκηνὴν τῆς ἀπαγωγῆς. Ἡ Σεραϊνώ, μαντεύσασα παραχρῆμα τί ἔμελλε νὰ συμβῆ, ταπεινὴ καὶ ἐγκαρτεροῦσα, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν, ἔπεσε γονυπετὴς πρὸ τῶν εἰκόνων καὶ προσηυχῆθη. Εἰς μίαν γειτόνισσαν ἀδιάκριτον, ἣτις εἶχεν ἀναβῆ καὶ τὴν ἠρώτα ἐν ἀπορίᾳ τί ἐγένινεν ἡ Λελούδα καὶ διατι δὲν ἐπέστρεψε μαζί της ἀπ' τὸ ξωκκλήσι, ἀπηλογήθη.

—Ἐμεινε στὴν Ἁγία Κυριακὴ. Ἔχει ἀγρυπνία ὁ παπα-Φραγκούλης, κι εἶναι κόσμος ἐκεῖ. Ἄν μποροῦσα κι ἐγώ, θὰ ἔμενα. Μὰ δὲν εἶχα τὴν ἄδεια ἀπ' τὸν Κουμπή.

Μεγάλῃ βάρκα, μὲ ἕξ κουπιά, ἐπερίμενεν εἰς τὴν ρίζαν τοῦ θαλασσοκτισμένου Κάστρου, δίπλα εἰς ἕνα χαμηλὸν καὶ τριμμένον πατημένον βράχον, σχηματίζοντα φυσικὴν ἀποβάθραν. Ὁ παπα-Σταμέλος, τυλιγμένος ὡς τὸ λαιμὸν εἰς τὸ ράσον του, μὲ τὸ κωνοειδὲς καλυμμαύχι του κατεβασμένον ὡς τὰ φρύδια καὶ τὰ πτερύγια τῶν ὠτων, ἐκστατικός, φοβισμένος, ἐπερίμενε καθήμενος παρὰ τὴν πρύμναν. Οἱ ἕξ κωπηλάται, ὅλοι Γραικοί, ἐκ τῶν ἀγημάτων, ὕψωσαν τὰς κώπας. Ἡ Λελούδα, ὠχρά, τρέμουσα, λιπόθυμος καὶ σχεδὸν νεκρά, καὶ ζῶσα ὡς ἐν ὄνειρῳ, ἐπεβιβάσθη, ὑποβασταζομένη ἀπὸ τὸν Κουμπήν. Οἱ δύο νομάτοι, οἵτινες ἦσαν συνεργοὶ τῆς ἀρπαγῆς, ἠκολούθησαν μετ' αὐτούς. Ὁ εἷς ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς πρῶρας, καὶ ὁ ἕτερος ἠθέλησε νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὴν πρύμναν, εἰς τὸ πηδάλιον.

—Ἄφσε, κυβερνῶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Κουμπής.

Ὁ ἄνθρωπος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πρῶραν. Ὁ νησιώτης προεστῶς ἔλαβε τοὺς οἶακας, αἱ κῶπαι ἐπληξάν τὰ κύματα, καὶ μετὰ εἴκοσι λεπτά ἡ βάρκα ἔφθασε παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς ναυαρχίδος.

Ὁ ναύαρχος Ἀχμέτ-πασὰς δὲν ἐφάνη οὔτε ἐπὶ τοῦ σκάφους, οὔτε εἰς τὸν θάλαμον αὐτοῦ, ὅπου κατῆλθον οἱ ἐπισκέπται. Ὁ Κουμπῆς ἔλειψεν ἐπὶ τρία λεπτά, πρὶν κατέλθωσι κάτω, ὁ δὲ παπὰς καὶ ἡ Λελοῦδα ἐκοίταζον ἀλλήλους, ἐκοίταζον τοὺς ναύτας μὲ τὰ τουρκόφεσα, ἐκοίταζον τὰ ὑψηλὰ κατάρτια καὶ τὰ πολυσύνθετα ἄρμενα, ὑπὸ τὸ φῶς δύο μεγάλων φαναρίων, κρεμαμένων πρὸς τὰ κάτω ἐπὶ τοῦ πρυμναίου ἴστοῦ.

Ὁ Κουμπῆς ἐφάνη μετ' οὐ πολὺ. Φαίνεται, ὅτι εἶχεν ὑπάγει νὰ κάμη τὸν συνῆθη τεμενὰν εἰς τὸν Τοῦρκον ναύαρχον, καὶ νὰ τοῦ δώσῃ λόγον περὶ τοῦ βαθμοῦ ὅπου εἶχε φθάσει ἢ ὑπόθεσις, δι' ἣν εἶχε ζητήσῃ τὴν εὐνοίαν καὶ τὴν προστασίαν του. Ὁ καπετὰν-πασὰς ἐπένευσε καὶ παρήγγειλεν εἰς τὸν Ἑλληνα γραμματέα του νὰ τὸν ἀντιπροσωπεύσῃ.

Ὁ Φαναριώτης ἐφάνη καὶ ὠδήγησε τοὺς ἐπισκέπτας κάτω εἰς τὸν ἰδιόν του θάλαμον. Ἐκεῖ τὸ πρῶτον ὅπου εἶδεν ἡ Λελοῦδα, ἅμα ἤρχισε νὰ συνέρχεται βαθμηδὸν εἰς τὰς αἰσθήσεις της, ἦτο μία εἰκὼν φέρουσα τὴν Παναγίαν μὲ τὸν Χριστὸν βρέφος, καὶ ὑποκάτω τὸν Ἅγιον Νικόλαον, ἱεράρχην μὲ πολὺν στρογγύλα γένεια, κρατοῦντα Εὐαγγέλιον κι εὐλογοῦντα.

Μετὰ τὸ λουκούμι καὶ τὴν μαστίχαν, τὰ προσενεχθέντα εἰς τοὺς ἐπισκέπτας, ἐξ ὧν ἡ Λελοῦδα δὲν ἠμπόρεσε νὰ γευθῇ τι, ὁ Φαναριώτης ἔβηξε, κι ἔλαβε τὸν λόγον·

—Λοιπὸν, παπά μου, ἂν ἀγαπᾷς τώρα, φόρεσε τὸ πετραχήλι, κι ἄνοιξε τὸ βιβλίον σου.

Ὁ ἱερεὺς ὑπήκουσε μηχανικῶς. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην κατῆλθε τὴν σκάλαν τῆς καμπίνας εἰς ναύτης, ὅστις ἦτο ἐκ τῶν κωπηλατῶν τῆς βάρκας. Ἐνεχείρισεν εἰς τὸν Κουμπῆν ἓν μικρὸν δέμα, ἐντὸς μεταξωτοῦ προσοπίου, ἐπίπεδον, κυκλοτερές.

—Αὐτὸ τὸ ἡῦρα μὲς στὴ βάρκα, εἶπεν.

—Α! κι ἐγὼ τὰ ξέχασα, εἶπεν ὁ Κουμπῆς.

Ἦσαν στέφανα τοῦ γάμου, τὰ ὁποῖα ὁ Κουμπῆς εἶχε κατασκευάσει, φαίνεται, λάθρα καὶ ἰδιοχείρως, τὴν ὥραν πού ἡ Κουμπίνα εἶχε κινήσει νὰ ὑπάγῃ στὸν Ἄϊ-Προκόπην μαζὺ μὲ τὴν Λελοῦδαν. Εἶχε λάβει δύο κληματίδας λεπτὰς ἀπ' τὴν πλουσίαν ἀναδενδράδα τῆς αὐλῆς του, τὰ εἶχε τυλίξει μὲ βαμβάκι, κι ἐκόλλησεν ἐπάνω ὀλίγον χρυσοχάρτον, τὸ ὁποῖον εὔρε εἰς τὰ συρτάρια τῶν ἐργοχείρων τῆς γυναικὸς του, περίσσευμα ἀπὸ στέφανα ἄλλων γάμων, ἐπειδὴ ἡ Χατζίνα

ἡγάπα τὰ τοιαῦτα κοινωνικὰ χρέη, καὶ συχνὰ ἐγίνετο συντέκνισσα εἰς ἀνδρόγυνα, καὶ νονὰ εἰς βρέφη –ἀκούουσα ἐκάστοτε τὴν συνήθη ἐγκάρδιον εὐχήν· «Ὅπως ἔτρεξες μὲ τὸ λάδι, νὰ τρέξης καὶ μὲ τὸ κλῆμα, συντέκνισσα» δηλ. νὰ ζήση νὰ στεφανώσῃ τὰ νεοφώτιστα, ὅσα εἶχεν ἀναδεχθῆ.

Ὁ Κουμπῆς ἀπώθησε τὰ στέφανα ἐπὶ τῆς τραπέζης, κάτω τῆς Ἀγίας εἰκόνας, ἔκαμεν ἓνα σταυρόν, κι ἔδωκε τὴν χεῖρα εἰς τὴν Λελοῦδαν.

–Ἔλα, ἀγάπη μου.

Ἡ κόρη ἐσηκώθη μηχανικῶς. Οὔτε ἤθελεν, οὔτε ἠδύνατο ν' ἀντισταθῆ.

Ἐστάθη ἐκεῖνος δεξιὰ, καὶ αὕτη ἀριστερά, ἀντικρὺ τῆς εἰκόνας.

–Τώρα θὰ μᾶς κάμης πατριαρχικὸν γάμον, δέσποτα, ὅπως συνηθίζουμ' ἐμεῖς στὸ Φανάρι. Ἐρώτα τοὺς μελλονύμφους, ἂν θέλουν νὰ παρθοῦν ἀμοιβαίως.

Ὁ παπὰς ἔντρομος, ἔμεινεν ἀδρανῆς.

–Ἐγὼ δι' ἀγιασμόν ἦρθα, ἐψέλλισεν ὁ ἱερεὺς. Δὲν ἤξερα πὼς ἦτον γάμος, νὰ πάρω τὸ Βαγγέλιο καὶ τὸ θυμιατό, νὰ πάρω καὶ τὸ φελόνι μου.

–Θυμιατό ἔχουμ' ἐδῶ, εἶπεν ὁ Φαναριώτης. Κι ἓνα Τετραβάγγελο, μοῦ βρίσκεται.

–Δὲν ἐπῆρες τὸ Τετραβάγγελο, παπά, ποῦ σοῦ εἶπα; ἠρώτησεν ὁ Κουμπῆς.

Ὁ παπὰς ἔμεινεν ἄφωνος. Ὁ γραμματεὺς ἐπανέλαβε.

–Δὲν ἐπῆρες τὸ Τετραβάγγελο;

–Δὲν πειράζει. Ἔχω Τετραβάγγελο.

Ἦναψαν κηρία, εὐρισκόμενα ἐκεῖ ὑπὸ τὸ εἰκονοστάσιον. Ὁ Φαναριώτης ἐστάθη ὀπισθεν τοῦ ζεύγους.

Ὁ παπὰς ἤνοιξε μηχανικῶς τὸ μικρὸν εὐχολόγιον, ἡ ἀγιασματάριον, ποῦ ἐκράτει, καὶ ἤρχισε νὰ διαβάζῃ μὲ ψίθυρον φωνὴν τὰς εὐχὰς τῆς ἀνομβρίας.

Πρὶν συμπληρώσῃ τὴν πρώτην εὐχήν, ὁ Φαναριώτης ἐνόησε καλά, κι ἐπενέβη.

–Δὲν εἶχομεν ἀνομβρίαν, δόξα τῷ Θεῷ, φέτος, παπά μου, ἔκαμε τόσες βροχές. Λάθος ἔκαμες. Εὐρὲ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ γάμου.

Ὁ ἱερεὺς ἔστρεπεν ὀλίγα φύλλα τοῦ βιβλίου, ἐδίστασεν, ἐβήξε, καὶ πάλιν ἤρχισε νὰ μουρμουρίζῃ μὲ ταπεινότεραν ἀκόμη φωνήν. Ἀνεγί-

νωσκεν αὐτὴν τὴν φορὰν τὴν Ἀκολουθίαν εἰς ψυχορραγοῦντας.

–Σοῦ εἶπα, δέσποτα, εἶπεν ὁ Φαναριώτης. Ξέχασες νὰ ἐρωτήσης τοὺς μελλονύμφους, ἂν θέλουν νὰ παρθοῦν.

ἼΟ παπᾶς ἐστράφη πρὸς τὸ ζεῦγος καὶ ἠρώτησε μηχανικῶς·

–Θέλεις, Κουμπή, γιὰ γυναῖκα σου τὴν Λελοῦδα;

–Τὴν θέλω.

–Θέλεις, Λελοῦδα, τὸν Κουμπήν;...

Ἡ Λελοῦδα δὲν ἔσεισε τὴν κεφαλὴν. Ἔμεινεν ἀκίνητος, κάτω νεύουσα, μὲ ἀπλὴν καὶ περισσὴν σεμνότητα. ἼΟ σύντεκνος ὄπισθεν τοῦ ζεύγους ὤθησε τὴν κεφαλὴν τῆς νύφης. Εἶχε τὸ «καμάρι» τῆς νύφης καὶ συνάμα καὶ περισσότερον, εἶχε τὴν ἀφωνίαν τοῦ θύματος τοῦ ἀγομένου εἰς σφαγήν.

–Διάβασε, παπά, τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἀρραβῶνος καὶ κατόπιν τοῦ στεφανώματος.

ἼΟ ἱερεὺς εἶπεν·

–Ἄς εἶναι, θὰ διαβάσω τὸν Δίγαμον.

ἼΟ Φαναριώτης ἔμεινε σύννους, εἶτα εἶπε·

–Πῶς τὸν Δίγαμον;... Ἡ νύφη εἶναι παρθένος, κι ἔρχεται εἰς πρῶτον γάμον. Τὸν ἀρραβῶνα θὰ διαβάσης καὶ τὸ στεφάνωμα.

–Δὲν ξέρω τί γίνεται στὸ Φανάρι. Τὸν Δίγαμον θὰ διαβάσω, ἐπέμεινεν ὁ ἱερεὺς.

ἼΟ γραμματεὺς τοῦ πασᾶ ὑπεχώρησεν. (Ἡ παράδοσις λέγει, ὅτι ἠπείλησε νὰ κρεμάσῃ τὸν παπὰν εἰς τὴν κεραιάν τοῦ ἱστοῦ· ὅλα αὐτὰ εἶναι ὑπόθεσις. Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ὁ Φαναριώτης ὑπεχώρησεν ἐν καιρῷ).

–Ἄς εἶναι. Διάβασε τὸν Δίγαμον.

ἼΟ ἱερεὺς ἔβαλεν εὐλογητὸν καὶ ἤρχισεν. Ἀντήλλαξε τὰ δακτυλίδια.

ἼΟ Κουμπῆς εἶχε τέσσερα ἢ πέντε, χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, εἰς τοὺς δακτύλους του. Ἐχρειάσθησαν ἐξ αὐτῶν δύο, ἐν ἐκ τῶν δύο ποὺ εἶχεν εἰς τὸν παράμεσον καὶ ἐν εἰς τὸν μικρὸν δάκτυλον. Μετέβη εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ στεφάνου, χωρὶς νὰ εἶπη: Εὐλογημένη ἡ βασιλεία. Ἄρχισε νὰ διαβάζῃ τὴν πρώτην εὐχὴν καταनुκτικᾶ, ὅσον γίνεται λόγος περὶ ἀφέσεως ἀμαρτιῶν καὶ περὶ ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας. Εἶτα εὐλόγησε τὰ στέφανα καὶ ὑπέδειξεν εἰς τὸν σύντεκνον πῶς θὰ τ' ἀνταλλάξῃ τὰ στέφανα.

Εἶτα ἐκέρασε τοὺς νεονύμφους τὸ κοινὸν ποτήριον, τέλος ἐχώρευσε μαζύ τους τὸν χορὸν τοῦ Ἡσαΐα, κι ἔκαμε ἀπόλυσιν. Τὴν στιγμὴν ποὺ ὁ

Φαναριώτης ἤλλαξε τὰ στέφανα ἐπάνω στὰ κεφάλια τῶν νεονύμφων, τρεῖς μεγάλες κανονιές ἐβρόντησαν ἐπάνω στὸ κατάστρωμα ἐκ τῶν πλευρῶν τοῦ πλοίου. Ὅλον τὸ πέλαγος ἐσείσθη καὶ τὸ Κάστρον ἀντικρὺ ἐπῆγε καὶ ἤλθεν ἀπὸ τὸν κρότον καὶ τὸν κλόνον.

Ὁ νυκτοφύλαξ ποὺ ἐκάθητο ἐπάνω στῆς Ἀναγκιάς τὸ κανόνι, εἰς τὴν βορειοτέραν ἐσχατιὰν τοῦ Κάστρου, εἶδε τὴν λάμπιν, εἶδε τὸν καπνὸν ὑπὸ τὴν πυκνὴν ἀστροφεγγιάν, καθ' ἣν στιγμὴν μόλις εἶχε δύσει ἡ σελήνη (ἦτο ὡς ἐπτὰ ἡμερῶν καὶ ἐκόντευε μεσάνυχτα), κι ἔκαμε τὸν σταυρόν του, καὶ εἶπε:

—Πῶς ρίχνουν κανονιές μεσάνυχτα οἱ ἀγάδες; Μὴν ἔχουν ραμαζάνι;

Δύο γυναῖκες γειτόνισαι, ποὺ δὲν εἶχον ὕπνον κι ἐλαγοκοιμοῦντο, πλαγιασμένοι ἢ μία εἰς ἓν ὑπερῶον, πλησίον ἐκεῖ στῆς Ἀναγκιάς, ἢ ἄλλη εἰς ἓν κτῆμα, ὀλίγον παρακάτω, ἀνεσκίρτησαν. Ἡ πρώτη ἐσηκώθη, ἔρριψε βλέμμα ἔξω, κι ἠρώτησε τὸν νυκτοφύλακα, τί τρέχει.

—Οἱ ἀγάδες ἔχουν ραμαζάνι, ἀπήντησεν ὁ ἄνθρωπος.

—Καὶ τί θὰ πῆ ραμαζάνι;

—Ποιὸς ξέρει! (Νηστεία τῆς ἡμέρας καὶ γλέντι τῆς νυκτός).

Τῆς ἄλλης τὸ βρέφος ἐξύπνησεν εἰς τὰς ἀγκάλας, κι ἤρχισε τὰ κλάματα, καὶ δὲν ἤθελε νὰ μερώσῃ, μὲ ὅλα τὰ νανουρίσματα καὶ τὰ τραγούδια, ποὺ τοῦ ἔλεγεν ἡ μάνα του. Οἱ κανονιές εἶχον ἀντηχήσει πολὺ, κι ἐβόησεν ὅλη ἡ Ἥχώ, ἡ Ἀναγκιά τοῦ Κάστρου ἀντικρὺ στὰ δύο κάτασπρα νησιά, στοὺς βράχους καὶ στὰ ἄντρα.

Κάτω στὸ Κιόσκι, στὸν ἀρχοντομαχαλάν, κοντὰ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Χριστοῦ, ἡ Σεραϊνῶ, ὅπου ἠγρύπνει εἰς τὸ σπίτι τοῦ Κουμπῆ, ἤκουσε τοὺς κανονιοβολισμοὺς, καὶ μόνη αὐτὴ τοὺς ἐξήγησεν εἰς τὴν ἀληθῆ σημασίαν των:

—Στεριομένοι, καλορρίζικοι, ἐψιθύρισε, σχεδὸν ἄνευ πικρίας. Μὲ γυιούς, Κουμπῆ.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ Σεραϊνῶ ὑπελόγιζε μετὰ βεβαιότητος ὅτι, ἐντὸς δύο ὥρων τὸ πολὺ, τὸ ζευγὸς ἐμελλε νὰ φθάσῃ στὸ Κάστρον. Διότι δὲν θὰ ἦτο πιθανὸν νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι θὰ ἐξημέρωναν ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος. Ἐσκέφθη, ὅτι ἔπρεπε νὰ ζητήσῃ τῆς Λελοῦδας τὸ κλειδί, νὰ ὑπάγῃ νὰ διέλθῃ αὐτὴ τὸ λοιπὸν τῆς νυκτὸς ἀντικρὺ, εἰς τὸ μικρὸ σπιτάκι ἐκείνης. Τότε ἐνθυμήθη, ὅτι τὸ κλειδί τὸ εἶχεν ἀφήσει ἡ Λελοῦδα εἰς τῆς Κουμπίνας, ἀκριβῶς εἰς τὸν ἀνατολικὸν

θάλαμον, ὅπου εὐρίσκετο τώρα αὐτή. Τὸ εἶχε κρεμάσει εἰς καρφί, ὑποκάτω στὰ εἰκονίσματα. Ἡ Σεραϊνὸν ἀνέβλεψε καὶ τὸ εἶδεν ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ κανδηλίου.

Ἔκαμεν ἀκουσίαν χειρονομίαν νὰ τὸ λάβῃ. Εἶτα ἐκρατήθη, κι εἶπε: «Καλλίτερα, ἄς ἔλθῃ, νὰ τῆς τὸ ζητήσω».

Τέλος περὶ τὴν μίαν μετὰ τὰ μεσάνυχτα ἔφθασεν ἡρεμα καὶ ἐν ἄκρῃ σιωπῇ τὸ ζευγος τῶν νεονύμφων. Ὁ Κουμπής, ἔχων τόσην ἐπιρροὴν πάντοτε, ἀλλὰ πολλαπλασιαζομένην τώρα ὡς ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ τουρκικοῦ στόλου, εἶχε προδιαθέσει τοὺς προεστοὺς καὶ τὴν πολιτοφυλακὴν, λέγων, ὅτι εἶχε σπουδαίαν ὑπόθεσιν ἐπάνω στὴν φεργάδα, καὶ ὅτι θὰ ἔφθανε πολὺ ἀργὰ τὴν νύκτα. Ὅθεν ἦτο ἀνάγκη νὰ χαμηλώσουν τὴν γέφυραν καὶ ν' ἀνοίξουν τὰς πύλας τοῦ φρουρίου.

Ἡ Σεραϊνὸν ἤνοιξε τὴν θύραν εἰς τὸ πρῶτον κροῦσμα, ἐστάθη σταθερά, ὑπομειδιῶσα καὶ τοὺς ἠυχήθη:

—Στερεωμένοι! Καλορρίζικοι! Μὲ γιουῦς, Κουμπή...

—Πῶς ξέρεις;

—Ἡρθ' ἓνα πουλάκι καὶ μουῦπε.

Ἐστράφη πρὸς τὴν Λελούδα.

—Νὰ πάρω τὸ κλειδὶ τοῦ σπιτιοῦ σου, νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ ἀπόψε;

Ἡ Λελούδα κατένευσε δακρύουσα. Εἶτα ἐπρόφερε:

—Νὰ μὲ χωρέσης!

—Σχωρεμένη καὶ βλοημένη νᾶσαι, εἶπεν ἐν ἐγκαρτερήσει ἡ πρώην Κουμπίνα.

Τὴν ἐπαύριον πρῶτὸν ὁ Κουμπής, καθὼς ἐξῆλθε διερχόμενος πρὸ τῆς θύρας τοῦ πενιχροῦ οἰκίσκου, ἔκραξε τὴν γυναῖκα καὶ τῆς εἶπε:

—Σεραϊνὸν (ἔπαυσε πλέον νὰ τὴν ὀνομάζῃ Κουμπίνα), πάρε τὰ ρούχα σου, τὰ εἶδη σου, τ' ἀτομικά σου, πάρε καὶ καμπόσα δικά μου, ὅσα θέλεις, καὶ σύρε νὰ καθίσης στὸ σπίτι τὸ δικό σου, ἐκεῖ στὸ Πρεγάδι. Θὰ στείλω μαστόρους νὰ τὸ μερεμετίσουν, ὅτι χρειάζεται, σήμερα. Καὶ σὲ παρακαλῶ, ὅσο μπορεῖς, νὰ τᾶχῃς καλὰ μὲ τὴν Κουμπίνα.

—Ἐγὼ θὰ τᾶχω καλὰ μὲ τὴν νέαν Κουμπίνα, ὅπως τὰ εἶχα καὶ μὲ τὴν Λελούδα, ἀπήντησεν ἡ ἀπλῆ ψυχὴ. Καὶ σὲ περὶκαλῶ, Κουμπή, νὰ μ' ἀφήσης νὰ καθίσω στὸ σπίτι σου, νὰ σοῦ ἀνατρέφω τὰ παιδιὰ πὸν θὰ κάμῃς.

—Καλά, ὁ Θεὸς σὲ φωτίζει νὰ φέρνεσαι ἔτσι, ἀγία ψυχὴ, εἶπε, μὴ δυνάμενος νὰ κρατήσῃ, ὁ σκληρός, τὴν συγκίνησίν του.

Ἐκτοτε ὁ Κουμπῆς Νικολάου ὠνομάσθη ἀπ' ὄλον τὸ χωρίον Καραχμέτης, ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ Τούρκου ναυάρχου, κι οἱ ἀπόγονοί του ὀνομάζονται μέχρι σήμερον Καραχμεταῖοι. Διότι ἔτεκεν ἡ Λελούδα, καὶ ἡ Σεραῖνα ἀνέθρεψε, τὸν Κονόμον (Ἀλέξανδρον), τὸν Μόσκοβον, τὸν Γεώργιον, τὸν Θωμᾶν καὶ ἄλλας τόσας θυγατέρας.

Ὀλίγους μῆνας μετὰ τὸν γάμον, ἡ Λελούδα ἔκαμεν ἐν φοβερὸν λάθος, λίαν ἐπικίνδυνον. Ἦτο μεγάλη ἑορτή, τῶν Βαΐων, κι ὁ Κουμπῆς ἐξύπνησε λίαν πρωί, νὰ υπάγη εἰς τὸν Χριστόν, νὰ λειτουργηθῆ. Ἡ νέα Κουμπίνα τοῦ εἶχε παραθέσει ἐπὶ τοῦ καναπέ τὰ φορέματά του, διὰ ν' ἀλλάξη, ἀλλ' ἐπάνω εἰς τὴν βίαν καὶ τὸν φανατισμόν της, ἐπειδὴ ἐπτοεῖτο καὶ τὰ ἔχανεν εἰς τὰς φωνὰς καὶ τὴν αὐστηρότητα τοῦ Κουμπῆ, ἀντὶ νὰ βάλῃ πουκάμισον τοῦ Κουμπῆ, τὸ ὅποιον ἦτο μεταξωτὸν καὶ μὲ πλατείας κεντητὰς χειρίδας, ὅπως ἐσυνήθιζον τότε οἱ πρόκριτοι [οἱ δημογέροντες], ἔβαλεν ὑποκάμισον χρυσοκέντητον ἰδικόν της. Ὁ Κουμπῆς τὸ ἐφόρεσεν εἰς τὸ θαμπερὸν τῆς αὐγῆς καὶ εἰς τὸ τρέμον φῶς τοῦ κανδηλίου, (μὲ ὑπναλέα ἀκόμη ὄμματα), ἐφόρεσε τὸ πανωβράκι, τὸ λαχωρὸ ζωνάρι καὶ τὴν βελουδένια κζάκαν του καὶ ἐξῆλθεν.

Ὅταν εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναόν, οἱ προεστοὶ γύρω, στὸν χορόν, εἶδον τὸ λάθος. Ἐκοίταξαν τὸ γυναικεῖον ὑποκάμισον τοῦ Κουμπῆ, καὶ τινες ὑπεψιθύρισαν, κι ἐδάγκασαν τὰ χεῖλη των, διὰ νὰ μὴ μειδιάσουν.

Ὁ Κουμπῆς τὸ ἐστοχάσθη. Ἐκοίταξε καλὰ τὸ ἴδιον στῆθος καὶ τὸν κορμὸν καὶ τὰς χεῖράς του καὶ τὸ ἀνεκάλυπεν.

Ἐξῆλθε δρομαίως. Ἐφρύαξε κι ἔτρεξε μὲ σκοπὸν καὶ ἀπόφασιν νὰ σκοτώσῃ τὴν Λελούδαν.

Αἱ δύο γυναῖκες εἶχον ἐνδυθῆ. Ἐφόρεσαν ἡ παλαιὰ Κουμπίνα τὰ σεμνὰ καὶ ταπεινά της, κι ἡ νέα τὰ νυφιάτικα, τὰ ὅποια δὲν εἶχε φορέσει στὸν γάμο της, κι ἦσαν ἔτοιμα νὰ ἐξέλθωσι, διὰ τὴν ἐκκλησίαν.

Μὲ ἐν βλέμμα ἡ Σεραῖνα ἐνόησεν ἅμα εἶδε τὸν Κουμπῆν.

Οὗτος ἐσήκωσεν ἤδη τὴν χονδρὴν καὶ σιδεροκέφαλον ράβδον του ἐναντίον τῆς Λελούδας:

–Παλιοβρώμα!...

Ἡ Σεραῖνα ἔπεσεν ἐπάνω στὴν ράβδον, εἰς τὰ γόνατά του, εἰς τοὺς πόδας του.

–Ἐλεος, Κουμπῆ, ἔλεος! Δὲν τὸ ἤθελεν ἡ καημένη. Λάθος ἔκαμε,

ἐπάνω στὴ βία της, στὴ σαστιμάρα της. Δὲν ἐπῆρε ἀκόμη τὰ χούια σου, τὰ συστήματά σου, Κουμπή. Σχώρεσέ την γιὰ πρώτη φορά, Κουμπή μου, σχώρεσέ την. Ἔλεος, Κουμπή μου, ἔλεος!

Ὁ Κουμπῆς ἐκάμφθη.

Ἡ Σεραϊνα ἐπέζησε δέκα ἢ δώδεκα ἔτη, ὅσα ἤρκουν διὰ ν' ἀναθρέψη τὰ τέκνα τοῦ Κουμπῆ. Ἀνεπαύθη κι ἐτάφη ἔξωθεν τοῦ ναῖσκου τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, σιμὰ εἰς τὴν πελωρίαν κοκκινομορέαν καὶ παρακάτω ἀπὸ τὸν τεράστιον σχοῖνον, κυρτὸν ἐν εἶδει καλύβης καὶ ἀποστάζοντα δάκρυ λιβάνου, καὶ ἀντικρὺ εἰς τὴν ωραίαν καὶ τόσον ζωηρὰν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου, τὴν ἐπὶ τοῦ ἀνωφλίου τοῦ ναοῦ. Ὅταν ἐπῆγαν μετὰ τρία ἔτη νὰ σκάψουν διὰ τὴν ἀνακομιδὴν τῶν λειψάνων της, λεπτὸν θεσπέσιον ἄρωμα ὡς βασιλικοῦ, μόσχου καὶ ρόδου ἅμα, ἀνήλθεν εἰς τοὺς μυκτῆρας τοῦ ἱερέως, τοῦ σκάπτοντος ἐργάτου, τῆς Λελοῦδας καὶ δύο ἄλλων παρισταμένων γυναικῶν.

Τὰ κόκκαλά της εἶχον εὐωδιάσει.

(1909)

(*) Τὰ Ἄπαντα, ἐπιμ. Γ. Βαλέτα, τόμ. Ε' (ἄ.τ.χ.), σελ. 156-163.